

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทุกวันนี้ประชาชนคนไทยยึดติดกับค่านิยมและการฟุ้งเฟ้อเป็นส่วนใหญ่นำให้กลยุทธ์ทางการตลาดเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก และรวมไปถึงการเป็นหนี้สินที่เพิ่มมากขึ้นกับการใช้จ่ายของคนไทยที่เพิ่มมากขึ้น เพราะฉะนั้นควรจะเปลี่ยนค่านิยมให้สนองตามแนวพระราชดำรัส เศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อลดค่านิยมในการใช้จ่ายของคนไทยให้น้อยลง และลดปัญหาการเป็นหนี้เป็นสินที่ใช้ก่อนผ่อนทีหลังทำให้เกิดค่านิยมผิดๆ

“เศรษฐกิจพอเพียง” (สำนักงาน กปร. 2547 : 21) เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัส ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด นานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเสมือนระบบป้องกันความต้องการของมนุษย์ให้มีขีดจำกัดหรือภูมิคุ้มกันให้มีความพอดีในการใช้ชีวิต เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่การอยู่แบบอดมื้อกินมื้อแต่เป็นการที่เรามีแค่ไหนเราก็ใช้แค่นั้น โดยที่ไม่เพียงพยายามสนองความต้องการของตัวเองโดยการทำร้ายผู้อื่นเพื่อสนองความต้องการของตนเอง เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการดำเนินชีวิตอย่างมีความรอบรู้ที่เหมาะสม มีความอดทน ความเพียรพยายาม มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้เกิดความสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้าน วัตถุนิยมของสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

เพราะฉะนั้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงมีความจำเป็นกับเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันนี้แต่การรับรู้เพียงรับฟังข้อมูลโดยไม่ได้นำมาปฏิบัติ ทำให้พฤติกรรมของคนไทยในขณะนี้ยังมีแต่ความฟุ้งเฟ้ออย่าง ไม่รู้จักจบจักสิ้นมีหนี้สินอย่างไม่จำกัด เพราะความต้องการอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาปรับใช้ได้กับคนในทุกระดับทุกชนชาติ และหากทุกคนนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติตามก็จะสามารถแก้ปัญหาได้ โดยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นทฤษฎีที่ทันสมัย ไม่โบราณ ต่างชาติล้วนยอมรับในพระปรีชาสามารถของพระองค์ ซึ่งทำให้ต่างประเทศต่างตื่นตัว

มากขึ้นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาของพระองค์ที่สามารถปรับใช้และเป็นคำตอบที่ดีของทุกปัญหาทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง จึงอยากให้ประชาชนชาวไทยยึดมั่นในพระราชดำรัส และนำไปปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550-2554) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยังคงยึดแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นทิศทางที่สำคัญ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และให้สามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสร้างกระบวนการเรียนรู้ และประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในวิถีชีวิตคนไทย โดยวัตถุประสงค์หลักของคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การสร้างกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสิ่งที่สำคัญคือ สร้างกระบวนการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในประชาชนทุกระดับ การสร้างความรู้ ความเข้าใจ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในทุกวงการ และทุกระดับ รวมทั้งการพัฒนาและสร้างคน ให้มีการเรียนรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2548)

การรับรู้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นในความเป็นจริงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังมีการแบ่งระดับการพอเพียงเป็น 3 ระดับ ทำให้ผู้คนที่รับรู้อาจจะไม่เข้าใจและอาจจะประสบปัญหาในการนำไปปฏิบัติ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการแบ่งความเป็นอยู่ในความพอเพียงในแต่ละระดับ เริ่มจากคนที่ทำเกษตรกรรมก็ทำเกษตรอย่างพอมีพอกินในพื้นที่ที่มี โดยไม่ขยายงานอย่างไม่มี ความพอเพียงทำให้เป็นหนี้เป็นสินและทำให้ที่ดินที่มีอยู่หลุดมือไป ส่วนในระดับคนปานกลางที่มีรายได้พอมีพอกินก็อย่าพยายามเป็นหนี้สินเกินตัวหรือมากกว่าเงินเดือนที่มีใช้อยู่ซึ่งคนในประเภทนี้จะประสบปัญหามากกว่าในระดับที่ผ่านมาเพราะมีการฟุ้งเฟ้อ ต้องการมีหน้ามีตาในที่ทำงาน ทำให้เกิดภาวะขาดเงินในมือได้ง่ายและทำให้เป็นหนี้สินแบบไม่หยุดหย่อนในสภาวะปัจจุบันของคนไทยขณะนี้จะอยู่ในแบบนี้เป็นจำนวนมากเพราะผ่อนทุกอย่างไม่ว่า รถ บ้าน มือถือ ชื่อของอุปโภค บริโภคยังต้องผ่อน เพราะนิยมเงินสดจากบัตรเครดิตโดยลืมไปว่าเงินในกระเป๋ามีเท่าไรแต่ใช้เกินเงินในกระเป๋า ซึ่งกลุ่มนี้มีมากและจะเป็นปัญหากับประเทศไทยในอนาคต ส่วนอีกระดับ คือ พวกมีเงินใช้จ่ายโดยไม่ต้องคิดถึงอะไร เพียงแต่ต้องลดความอยากได้ที่ไม่ใช่ของตัวเองให้น้อยลงหน่อย มิฉะนั้นคนกลุ่มนี้ก็จะปัญหาในอนาคต เพราะจะมีแต่ความโลภทำให้ประเทศชาติประสบภาวะเศรษฐกิจขึ้นใหม่และอาจจะแย่กว่าเก่าก็ได้

จังหวัดปทุมธานีมีประเด็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่สำคัญคือ พัฒนาองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการสร้างเครือข่ายชุมชน และมีหน้าที่

ต่อเนื่งที่จะทำให้ประชาชนจังหวัดปทุมธานีบรรลุยุทธศาสตร์ และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง จากประเด็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่พัฒนาองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ประชาชนได้รับรู้ และเรียนรู้และสามารถประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชนให้ม่การพัฒนาที่ยั่งยืน (www.Pathumthani.go.th)

จากที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยเห็นความสำคัญและม่ความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องการรับรู้ การเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี เพื่อให้รู้ว่าปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุน และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ประชาชนได้รับรู้ และเรียนรู้ รวมทั้งสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน ได้อย่างเหมาะสม และยังสามารถนำมาปรับแนวทางการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุน และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ประชาชนได้รับรู้และเรียนรู้
2. ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน ได้อย่างเหมาะสม และยังสามารถนำมาปรับแนวทางการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดปทุมธานี ได้แก่ พัฒนาชุมชนจังหวัด พัฒนาชุมชนอำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานี ได้แก่ เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษามาปรับปรุง

แก้ไขและประยุกต์ใช้ในการวางแผน การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพกับประชาชน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษา การรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เขต 7 อำเภอ ของจังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอสามโคก อำเภอลาดหลุมแก้ว อำเภอธัญบุรี อำเภอลำลูกกา อำเภอกลองหลวง และอำเภอหนองเสือ จำนวน 922,908 คน

2. ด้านเนื้อหา

การรับรู้และการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจ และการประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว และต่อชุมชน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ประกอบด้วย

- 1.1 เพศ
- 1.2 อายุ
- 1.3 ระดับการศึกษา
- 1.4 อาชีพ
- 1.5 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
- 1.6 สถานภาพการสมรส

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย

- 2.1 ด้านการรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.2 ด้านความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.3 ด้านการประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว
- 2.4 ด้านการประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อชุมชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ประชาชนเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางในการดำรงชีวิตและการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์

2. การรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การรับรู้และการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ ด้านการรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว และด้านการประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อชุมชน

3. การรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและเข้าใจในเนื้อหาสาระและวิธีการปฏิบัติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4. ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความรู้ความเข้าใจ ความสามารถที่จะนำแนวคิดวิธีการปฏิบัติในเนื้อหาสาระตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

5. การประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว หมายถึง การนำความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว เช่น มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ในครอบครัว มีการลดการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย หรือ ลด ละ เลิก อบายมุข ในครอบครัว มีกิจกรรมเพื่อลดรายจ่ายในครอบครัว และครอบครัวมีกิจกรรมเพิ่มรายได้ เป็นต้น

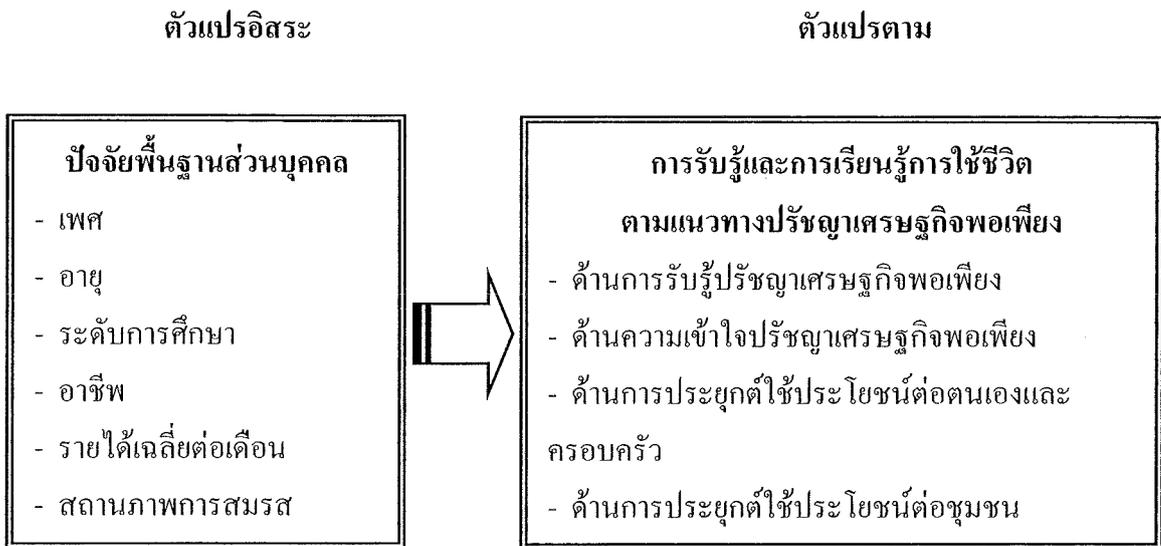
6. การประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อชุมชน หมายถึง การนำความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชน เช่น มีการทำงานเป็นกลุ่มหรือรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกัน มีกิจกรรมเพื่อลดต้นทุนการผลิตในการประกอบอาชีพในชุมชน และมีกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี

7. ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน

8. ประชาชนในจังหวัดปทุมธานี หมายถึง ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เขต 7 อำเภอ ของจังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นบุคคลที่เป็นผู้นำหรือผู้ที่มีบทบาทสำคัญในครัวเรือน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี ครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวทางการวิจัยโดยแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปร ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยตั้งสมมุติฐานดังนี้ ประชาชนที่มีปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลต่างกัน มีการรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน